

Βρυξέλλες, 24.6.2020
COM(2020) 258 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εγκληματικότητα μπορεί να μας επηρεάσει όλους. Κάθε χρόνο εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹ πέφτουν θύματα της εγκληματικότητας. Μια Ένωση ισότητας οφείλει να εξασφαλίζει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλα τα θύματα της εγκληματικότητας², ανεξάρτητα από το πού στην ΕΕ ή υπό ποιες συνθήκες πραγματοποιήθηκε το έγκλημα.

Τα θύματα της εγκληματικότητας πρέπει να έχουν πάντοτε πρόσβαση σε υποστήριξη και προστασία. Ο αναγκαστικός αποκλεισμός της κοινωνίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 χαρακτηρίστηκε από την αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας³, της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, των κυβερνοεγκλημάτων⁴ και των ρατσιστικών και ξеноφοβικών εγκλημάτων μίσους⁵. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί το πλαίσιο για την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων και να διασφαλιστεί ότι είναι ανθεκτικό σε καταστάσεις κρίσης.

Η παρούσα πρώτη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων θέτει το πλαίσιο για τις εργασίες της Επιτροπής κατά την περίοδο 2020-2025. Επιπλέον, καλεί άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών της ΕΕ και της κοινωνίας των πολιτών, να αναλάβουν δράση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων βίας λόγω φύλου. Η ΕΕ θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας λόγω φύλου και για την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων τέτοιων εγκλημάτων. Η δύναμη της ΕΕ έγκειται στην πολυμορφία της. Επομένως, η ΕΕ θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την πρόληψη και την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους, σε όλες τις μορφές τους, συμπεριλαμβανομένων των φυλετικών, αντισημιτικών, ομοφοβικών ή τρανσφοβικών εγκλημάτων μίσους.

Η ΕΕ έχει ήδη θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων⁶ περιλαμβάνει το δικαίωμα

¹ Σύμφωνα με τη Eurostat, το 2017 καταγράφηκαν περίπου 15 εκατομμύρια σοβαρά εγκλήματα στην ΕΕ (ανθρωποκτονία, σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, επίθεση, απαγωγή, σεξουαλική βία, βιασμός, σεξουαλική επίθεση και ληστεία).

² Όπως υπογραμμίζεται στην έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων με τίτλο «Victims' rights as standards of criminal justice – Justice for victims of violent crime» (Τα δικαιώματα των θυμάτων ως πρότυπα ποινικής δικαιοσύνης – Δικαιοσύνη για τα θύματα εγκλημάτων βίας) (2019), τα δικαιώματα πρόσβασης των θυμάτων στη δικαιοσύνη και την προστασία συνιστούν θεμελιώδη δικαιώματα.

³ Βλ. τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Μάρτιος 2020) σχετικά με την αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-VAW-full-text.pdf>.

⁴ Ευρωπόλ, «Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis» (Κερδοσκοπία λόγω πανδημίας: πώς οι εγκληματίες εκμεταλλεύονται την κρίση της COVID-19), Μάρτιος 2020, βλ. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>.

⁵ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1>.

⁶ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων).

πρόσβασης σε πληροφορίες, το δικαίωμα σε υποστήριξη και προστασία σύμφωνα με τις ατομικές ανάγκες των θυμάτων, καθώς και ένα σύνολο δικονομικών δικαιωμάτων. Μεταξύ άλλων σχετικών πράξεων της ΕΕ συγκαταλέγονται η οδηγία περί αποζημίωσης⁷ και οι ενωσιακοί κανόνες περί ευρωπαϊκών εντολών προστασίας⁸. Επιπλέον, η ΕΕ έχει θεσπίσει μέσα που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων συγκεκριμένων εγκλημάτων: την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων⁹, την οδηγία για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών¹⁰ και την οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας¹¹, η οποία προβλέπει ειδικά δικαιώματα για τα θύματα της τρομοκρατίας. Η ΕΕ έχει υπογράψει επίσης τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)¹².

Παρά τη σχετική πρόοδο, σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις¹³ **τα θύματα της εγκληματικότητας δεν μπορούν ακόμα να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους στην ΕΕ**. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα θύματα όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη οφείλονται κυρίως στην έλλειψη ενημέρωσης, καθώς και στην ανεπαρκή υποστήριξη και προστασία. Συχνά, κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών και κατά τη διεκδίκηση αποζημίωσης, τα θύματα εκτίθενται σε δευτερογενή θυματοποίηση¹⁴. Όσοι πέφτουν θύματα της εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια ταξιδιού τους στο εξωτερικό διαπιστώνουν ότι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την αποζημίωση είναι ακόμα δυσκολότερη. Για τα πλέον ευάλωτα θύματα, όπως τα θύματα βίας λόγω φύλου, τα παιδιά-θύματα, τα θύματα με αναπηρίες, τους ηλικιωμένους-θύματα, τα θύματα εγκλημάτων μίσους, τα θύματα τρομοκρατίας ή τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, η

⁷ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (στο εξής: οδηγία περί αποζημίωσης).

⁸ Οδηγία 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας και κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 606/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις.

⁹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

¹⁰ Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

¹¹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

¹² Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υπογράφηκε από την ΕΕ το 2017. Αποτελεί το σημείο αναφοράς για τα διεθνή πρότυπα στον τομέα. Μέχρι σήμερα όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υπογράψει τη Σύμβαση, και 21 την έχουν επικυρώσει.

¹³ Βλ. ιδίως τις πρόσφατες εκθέσεις της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και της οδηγίας περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας που αναφέρονται παρακάτω, καθώς και διάφορες άλλες πρόσφατες εκθέσεις στον τομέα των δικαιωμάτων των θυμάτων.

¹⁴ Η δευτερογενής θυματοποίηση μπορεί να οριστεί ως οι αρνητικές συνέπειες για τα θύματα λόγω της συμμετοχής τους σε ποινικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης των θυμάτων σε επαφή με τους δράστες, τις δικαστικές αρχές και/ή το ευρύ κοινό.

συμμετοχή τους σε ποινικές διαδικασίες και η αντιμετώπιση των συνεπειών του εγκλήματος είναι ιδιαίτερα δύσκολες.

Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος ξεκινά από την καλύτερη εφαρμογή στην πράξη των ενωσιακών κανόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων. Οι πρόσφατες εκθέσεις της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων¹⁵ και της οδηγίας περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας¹⁶ δείχνουν ότι θα πρέπει να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος προκειμένου οι δυνατότητες των εν λόγω μέσων να αξιοποιηθούν στο έπακρο¹⁷. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ελλιπή μεταφορά τους στο εθνικό δίκαιο. Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη μεταφέρει πλήρως στο εθνικό τους δίκαιο τα ελάχιστα πρότυπα που έχουν συμφωνηθεί στους κανόνες της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων¹⁸. Οι εκθέσεις εφαρμογής επισημαίνουν επίσης την εσφαλμένη εφαρμογή στις εθνικές έννομες τάξεις. Η πλήρης εφαρμογή απαιτεί την ύπαρξη κατάλληλων δομών για την παροχή υπηρεσιών γενικής και ειδικής υποστήριξης, καθώς και για την παροχή προστασίας σύμφωνα με τις ατομικές ανάγκες των θυμάτων. Επιπλέον, όλοι οι φορείς που έρχονται σε επαφή με τα θύματα πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι και να γνωρίζουν πλήρως τα δικαιώματα των θυμάτων. Είναι καίριας σημασίας όλα τα κράτη μέλη να θέσουν σε εφαρμογή και να υλοποιήσουν πλήρως τα συμφωνηθέντα ελάχιστα πρότυπα. Η Επιτροπή θα εστιάσει στην εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής των ενωσιακών κανόνων μέσω πρόσθετων νομικών ενεργειών, εφόσον είναι αναγκαίο. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προωθήσει ορθές πρακτικές όσον αφορά τόσο τον τρόπο επίτευξης των συμφωνηθέντων ελάχιστων προτύπων όσο και τον τρόπο υπέρβασής τους. **Κατά περίπτωση, η Επιτροπή θα προτείνει την περαιτέρω ενίσχυση των ενωσιακών κανόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων.**

Αρκετοί φορείς έχουν υποβάλει συστάσεις σχετικά με τρόπους βελτίωσης της πολιτικής της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων. Για την κατάρτιση της παρούσας στρατηγικής, η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των θυμάτων του Δεκεμβρίου 2019¹⁹, μια μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁰, καθώς

¹⁵ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, COM(2020) 188 final, βλ.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2020%3A188%3AFIN>.

¹⁶ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας, COM(2020) 187 final, βλ.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2020%3A187%3AFIN>.

¹⁷ Παρόμοια συμπεράσματα μπορούν να προκύψουν από τις εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών [COM(2016) 0871 και COM(2016) 0872] και της οδηγίας για την εμπορία ανθρώπων [COM(2016) 722 final].

¹⁸ Σε εξέλιξη βρίσκονται 21 διαδικασίες επί παραβάσει τις οποίες κίνησε η Επιτροπή για ελλιπή μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων κατά της Αυστρίας, του Βελγίου, της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Κύπρου, της Τσεχίας, της Εσθονίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ουγγαρίας, της Ιταλίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, του Λουξεμβούργου, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Πορτογαλίας, της Ρουμανίας, της Σλοβακίας, της Σλοβενίας και της Σουηδίας.

¹⁹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα οποία εγκρίθηκαν στις 3 Δεκεμβρίου 2019 <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/jha/2019/12/02-03/>.

και τις συστάσεις που διατυπώθηκαν σε ορισμένες εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης της ειδικής συμβούλου του πρώην προέδρου της Επιτροπής κ. Juncker σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων²¹, τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων²² και τον οργανισμό Victim Support Europe²³.

Η παρούσα στρατηγική βασίζεται σε διττή προσέγγιση: **ενδυνάμωση των θυμάτων της εγκληματικότητας και συνεργασία για τα δικαιώματα των θυμάτων**. Η ενδυνάμωση των θυμάτων εγκληματικότητας είναι καίριας σημασίας ώστε να μπορούν να καταγγέλλουν εγκλήματα, να συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες, να διεκδικούν αποζημίωση και τελικά να ανακάμπτουν —όσο το δυνατόν περισσότερο— από τις συνέπειες της εγκληματικότητας²⁴. Οι φιλόδοξοι αυτοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν μόνο αν υπάρχει συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και όλων των σχετικών φορέων. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα στρατηγική επικεντρώνεται στην ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού.

Η στρατηγική παρουσιάζει πέντε βασικές προτεραιότητες: i) αποτελεσματική επικοινωνία με τα θύματα και παροχή ασφαλούς περιβάλλοντος για την καταγγελία εγκλημάτων από αυτά· ii) βελτίωση της παροχής υποστήριξης και προστασίας στα πλέον ευάλωτα θύματα· iii) διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση· iv) ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ όλων των σχετικών φορέων· και v) ενίσχυση της διεθνούς διάστασης των δικαιωμάτων των θυμάτων.

²⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Criminal procedural laws across the European Union – A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation (Ποινική δικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Συγκριτική ανάλυση επιλεγμένων βασικών διαφορών και του αντικτύπου τους στην εξέλιξη της νομοθεσίας της ΕΕ), Αύγουστος 2018, διατίθεται στη διεύθυνση https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU%282018%29604977.

²¹ Strengthening victims' rights: from compensation to reparation – For a new EU Victims' rights strategy 2020-2025 (Ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων: από την αποζημίωση στην αποκατάσταση – Για μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025), έκθεση της κ. J. Milquet, ειδικής συμβούλου του πρώην προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Jean-Claude Juncker, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strengthening_victims_rights_from_compensation_to_reparation_rev.pdf.

²² Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέσσερις εκθέσεις σχετικά με τη δικαιοσύνη για τα θύματα εγκλημάτων βίας, Απρίλιος 2019, οι οποίες διατίθενται στη διεύθυνση <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/victims-rights-standards-criminal-justice-justice-victims-violent-crime-part-i>.

²³ Victim Support Europe, έκθεση VOCIARE, Οκτώβριος 2019, διατίθεται στη διεύθυνση <https://victimsupport.eu/about-us/our-projects/vociare/>.

²⁴ Στο πλαίσιο αυτό σημαντική είναι η αποκαταστατική δικαιοσύνη. Η αποκαταστατική δικαιοσύνη περιλαμβάνει ένα φάσμα υπηρεσιών όπως, για παράδειγμα, τη διαμεσολάβηση μεταξύ θύματος και δράστη, τις ευρύτερες οικογενειακές συναντήσεις και τους κύκλους καθορισμού της ποινής (αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Αποτελεσματική επικοινωνία με τα θύματα και παροχή ασφαλούς περιβάλλοντος για την καταγγελία εγκλημάτων από αυτά

Προκειμένου η πολιτική για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας να είναι αποτελεσματική, οι εθνικές αρχές οφείλουν να εξασφαλίσουν **ασφαλές περιβάλλον για τα θύματα ώστε να καταγγέλλουν την εγκληματικότητα**. Η βελτίωση της υποστήριξης και της προστασίας των θυμάτων της εγκληματικότητας θα οδηγήσει σε αύξηση της ασφάλειας όλων των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πολύ συχνά τα θύματα δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους²⁵. Τα πρόσωπα που έρχονται σε επαφή με τα θύματα (συμπεριλαμβανομένων των αρχών πρώτης επαφής), και που οφείλουν να τα ενημερώσουν σχετικά με τα δικαιώματά τους, συχνά δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένα για κάτι τέτοιο²⁶. Ο περιορισμένος αριθμός καταγγελιών της εγκληματικότητας αποτελεί ένα ακόμα σοβαρό πρόβλημα. Ο φόβος απέναντι στον δράστη ή στις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν από τη συμμετοχή στη δικαστική διαδικασία συχνά εμποδίζει τα θύματα να καταγγείλουν ένα έγκλημα. Ο αριθμός καταγγελιών υποθέσεων σεξουαλικής βίας και βίας λόγω φύλου είναι εξαιρετικά περιορισμένος. Μόνο το ένα τρίτο των γυναικών περίπου που υφίστανται σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση, κυρίως από τους συντρόφους τους ή στενούς συγγενείς τους, επικοινωνούν με τις αρχές²⁷. Σε περιπτώσεις βίας λόγω φύλου, θα πρέπει να λαμβάνεται η μέγιστη δυνατή προσοχή για να αποφεύγεται η θυματοποίηση των παιδιών. Επίσης, μπορεί να είναι δύσκολο για ένα παιδί να καταγγείλει ένα έγκλημα. Συχνά τα παιδιά θυματοποιούνται στο οικογενειακό περιβάλλον, ή από πρόσωπα από τα οποία εξαρτώνται. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να διασφαλιστούν ειδικοί μηχανισμοί καταγγελίας για τα εν λόγω θύματα. Οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα θύματα (όπως το προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης ή οι εκπαιδευτικοί) θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι ώστε να εντοπίζουν την εγκληματικότητα και να την αντιμετωπίζουν με κατάλληλο τρόπο.

Επιπλέον, είναι σημαντικό οι σχετικοί επαγγελματίες να επικοινωνούν με τα θύματα κατά τρόπο προσαρμοσμένο στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων. Αυτό αφορά ιδίως τα θύματα με αναπηρίες. Οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα θύματα με αναπηρίες θα

²⁵ Βλ., ειδικότερα, την έκθεση VOICARE του οργανισμού Victim Support Europe, σ. 4 και σ. 24-30.

²⁶ Οι τέσσερις εκθέσεις του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων δείχνουν το ανεπαρκές επίπεδο κατάρτισης των προσώπων που έρχονται σε επαφή με τα θύματα όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, ενώ υπογραμμίζουν τον σημαντικό ρόλο των νομικών σχολών στην εκπαίδευση των δικηγόρων, βλ. για παράδειγμα: έκθεση μέρος I γνωμοδότηση 2, έκθεση μέρος II γνωμοδοτήσεις 2 και 7, έκθεση μέρος III γνωμοδοτήσεις 2 και 4 (σχετικά με τη γενική κατανόηση των επαγγελματιών όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων)· στο μέρος IV της έκθεσης τονίζεται η έλλειψη κατανόησης από τους επαγγελματίες σχετικά με τις ανάγκες και τα δικαιώματα των γυναικών ως θυμάτων βίας από τους συντρόφους τους.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/ending-gender-based-violence_el.

πρέπει να είναι καταρτισμένοι ώστε να επικοινωνούν μαζί τους κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη οποιαδήποτε νοητική ή σωματική αναπηρία, όπως προβλήματα ακοής ή ομιλίας. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται η προσβασιμότητα των θυμάτων με αναπηρίες στις σχετικές εγκαταστάσεις, ώστε να μπορούν να καταγγέλλουν ένα έγκλημα και να συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες.

Ακόμη, τα θύματα της εγκληματικότητας που ανήκουν σε μειονεκτούσες ή ευάλωτες κοινότητες ή μειονότητες ενδέχεται να έχουν χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στις δημόσιες αρχές, γεγονός που τα αποτρέπει από το να καταγγείλουν κάποιο έγκλημα²⁸. Οι έρευνες του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων δείχνουν τη σημαντική έκταση του φαινομένου περιορισμένου αριθμού καταγγελιών εγκλημάτων μίσους από την κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+, καθώς και από τη μαύρη, τη μουσουλμανική και την εβραϊκή κοινότητα²⁹. Προκειμένου να αυξηθούν οι καταγγελίες εγκλημάτων από μέλη των συγκεκριμένων κοινοτήτων, είναι ζωτικής σημασίας να αυξηθεί η εμπιστοσύνη στις δημόσιες αρχές, π.χ. μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των σχετικών κοινοτήτων³⁰. Είναι εξίσου σημαντικό να εξασφαλιστεί ειδική κατάρτιση για την αστυνομία και άλλα άτομα που έρχονται σε επαφή με τα εν λόγω θύματα σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων³¹.

Πλέον περνάμε ένα ολοένα μεγαλύτερο κομμάτι της ζωής μας στο διαδίκτυο, και αυτή η τάση επιτάθηκε περισσότερο κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Στα

²⁸ Βλ. την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου της Επιτροπής σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, με τίτλο «Ensuring justice, protection and support for victims of hate crime and hate speech: 10 key guiding principles» (Εξασφάλιση δικαιοσύνης, προστασίας και υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους: 10 βασικές κατευθυντήριες αρχές) (Δεκέμβριος 2017), και την έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων με τίτλο «Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives» (Εξασφάλιση δικαιοσύνης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους: η οπτική των επαγγελματιών) (Απρίλιος 2016).

²⁹ Η πλειονότητα των μαύρων θυμάτων ρατσιστικής βίας (64 %), καθώς και των θυμάτων ρατσιστικών σωματικών επιθέσεων από αστυνομικούς (63 %), δεν είχαν καταγγείλει το πλέον πρόσφατο περιστατικό, είτε επειδή έκριναν ότι δεν θα άλλαζε τίποτα (34 %) είτε επειδή δεν εμπιστεύονταν ή φοβούνταν την αστυνομία (28 %), βλ. «Being Black in the EU» (Ζώντας ως μαύρος στην ΕΕ), Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Νοέμβριος 2018. Σχεδόν ο ένας στους δύο μουσουλμάνους που συμμετείχαν στην έρευνα 2017 MIDIS II του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων δεν είχε καταγγείλει το πλέον πρόσφατο συμβάν παρενόχλησης λόγω μίσους, επειδή ήταν πεπεισμένος ότι δεν θα έβρισκε καμία ανταπόκριση. Εξίσου χαμηλός αριθμός καταγγελιών παρατηρείται μεταξύ της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+, σύμφωνα με την έρευνα EU-LGBTI II, με τίτλο «A long way to go for LGBTI equality» (Η απόσταση μέχρι την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ είναι μεγάλη) του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (14 Μαΐου 2020). Τέσσερις στους πέντε εβραίους στην Ευρώπη (79 %) οι οποίοι έχουν υποστεί αντισημιτική παρενόχληση δεν κατήγγειλαν ποτέ το σοβαρότερο από τα περιστατικά που έχουν βιώσει. Σχεδόν οι μισοί (43 %) δεν έκαναν καταγγελία επειδή θεώρησαν ότι το περιστατικό δεν ήταν αρκετά σοβαρό, τονίζοντας την κανονικοποίηση της καθημερινής αντισημιτικής παρενόχλησης εβραίων (έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σχετικά με τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους κατά των εβραίων στην ΕΕ).

³⁰ Βλ., για παράδειγμα, την ομάδα υπηρεσιών θυμάτων της Ιρλανδίας, η οποία περιλαμβάνει εκπροσώπους του δικαστικού σώματος και της υπηρεσίας σωφρονιστικών καταστημάτων και κοινωνικής επανένταξης, δικηγόρους, αστυνομικούς και ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης.

³¹ Η θέσπιση των επονομαζόμενων «γραφείων του ουράνιου τόξου» στα τοπικά αστυνομικά τμήματα σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στο Βέλγιο, αποτελεί καλό παράδειγμα από την αστυνομία για την προσέγγιση της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ με σεβασμό.

κυβερνοεγκλήματα³² μπορεί να συγκαταλέγονται σοβαρά εγκλήματα κατά προσώπων, όπως διαδικτυακά εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας (μεταξύ άλλων, κατά παιδιών), η κλοπή ταυτότητας, τα διαδικτυακά εγκλήματα μίσους και τα εγκλήματα κατά περιουσίας (όπως απάτη και πλαστογραφία μέσω πληρωμής πλην των μετρητών). Τα θύματα κυβερνοεγκλημάτων δεν βρίσκουν πάντα την κατάλληλη βοήθεια για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν, και συχνά δεν καταγγέλλουν τα εγκλήματα. Ειδικότερα τα παιδιά ή οι ηλικιωμένοι ενδέχεται να μη διαθέτουν τις απαραίτητες ψηφιακές δεξιότητες ή να μη γνωρίζουν τα μέσα έννομης προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους. Η καταγγελία κυβερνοεγκλημάτων θα πρέπει να διευκολυνθεί περαιτέρω, ενώ τα θύματα θα πρέπει να λαμβάνουν τη βοήθεια που χρειάζονται³³.

Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δημιουργίας ασφαλέστερου περιβάλλοντος για τα θύματα. Συνεπώς, στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής, η Επιτροπή θα προωθήσει τη βελτίωση της επικοινωνίας σχετικά με τα δικαιώματα και τις ανάγκες των θυμάτων, δρομολογώντας **εκστρατεία ευαισθητοποίησης της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων** και προωθώντας δραστηριότητες κατάρτισης.

Η εκστρατεία της ΕΕ θα επικεντρωθεί στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων εν γένει και θα προωθήσει **την εξειδικευμένη υποστήριξη και προστασία για τα θύματα με ειδικές ανάγκες, όπως τα θύματα βίας λόγω φύλου και ενδοοικογενειακής βίας και τα θύματα εγκλημάτων μίσους**. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην προσέγγιση ευάλωτων ομάδων και περιθωριοποιημένων ή απομονωμένων κοινοτήτων³⁴, οι οποίες αντιμετωπίζουν περισσότερους φραγμούς ή έχουν περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης στη δικαιοσύνη και σε υποστήριξη. Επιπλέον, ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στις κατάλληλες μεθόδους επικοινωνίας, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η εκστρατεία προσεγγίζει τα παιδιά-θύματα, τους ηλικιωμένους-θύματα ή τα θύματα με αναπηρία.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα εστιάσει σε **δραστηριότητες κατάρτισης** που θα απευθύνονται ουσιαστικά σε φορείς που έρχονται σε επαφή με θύματα, όπως οι δικαστικές αρχές και το λοιπό δικαστικό προσωπικό, π.χ. δικηγόρους, εισαγγελείς, δικαστικούς υπαλλήλους, προσωπικό σωφρονιστικών καταστημάτων και κοινωνικής επανένταξης. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνεργασία της με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης

³² Για τους σκοπούς της παρούσας στρατηγικής, κυβερνοέγκλημα ή διαδικτυακό έγκλημα είναι κάθε τύπος ποινικού αδικήματος που διαπράττεται στο διαδίκτυο ή με τη χρήση υπολογιστή ή διαδικτυακών εργαλείων.

³³ Η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή των σχετικών διατάξεων της οδηγίας για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών, και θα εξετάσει τρόπους ανάληψης περαιτέρω δράσης για την καταπολέμηση της διαδικτυακής απάτης και της κλοπής ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένης της παροχής υποστήριξης στα θύματα. Όσον αφορά το διαδικτυακό υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει πρωτοβουλίες όπως το ενωσιακά χρηματοδοτούμενο δίκτυο INHOPE (βλ. <https://www.inhope.org/EN>), το οποίο δίνει τη δυνατότητα σε χρήστες του διαδικτύου να καταγγέλλουν ανώνυμα τέτοιου είδους περιεχόμενο.

³⁴ Π.χ. εθντικές και θρησκευτικές μειονότητες, άτομα με αναπηρίες ή ηλικιωμένους.

Δικαστικών (ΕΔΚΔ)³⁵. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προωθήσει την καλύτερη κατανόηση των δικαιωμάτων των θυμάτων και τη βελτίωση των μεθόδων επικοινωνίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των θυμάτων, με τη συνδρομή του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL)³⁶. Η Επιτροπή, προκειμένου να ανταποκριθεί στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων κυβερνοεγκλημάτων, θα συνεχίσει επίσης να υποστηρίζει την Ευρωπαϊκή Ομάδα για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος (ECTEG)³⁷.

Οι υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης παρέχουν στα θύματα ένα ασφαλές περιβάλλον για να ακουστεί η φωνή τους, ενώ υποστηρίζουν τη διαδικασία επούλωσης τους. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων απαιτεί οι εν λόγω υπηρεσίες να έχουν ως πρωταρχικό κριτήριο τα συμφέροντα και τις ανάγκες του θύματος³⁸. Πρέπει να προβλέπονται διασφαλίσεις προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι το θύμα δεν θυματοποιείται περαιτέρω κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Στην πράξη, τόσο οι επαγγελματίες όσο και τα θύματα δεν γνωρίζουν τις υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης³⁹. Επομένως, είναι καίριας σημασίας τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν υψηλά πρότυπα ποιότητας κατά την παροχή υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης και να προβλέψουν την παροχή κατάρτισης σε επαγγελματίες στον τομέα της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Τα δυνητικά οφέλη τέτοιων υπηρεσιών εξαρτώνται από τη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα εξακολουθήσει να βελτιώνει την ποιότητα και την αξιοπιστία των πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁴⁰ και να τις προωθεί σε ευρύ φάσμα δυνητικών τελικών χρηστών. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται τα θύματα, οι οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων και οι εθνικές αρχές (συμπεριλαμβανομένων των προξενικών αρχών και της αστυνομίας). Επιπλέον, με σκοπό τη διάδοση των πληροφοριών για τα δικαιώματα των θυμάτων, η Επιτροπή θα βελτιώσει την πρόσβαση σε πληροφορίες που συλλέγονται στο πλαίσιο σχετικών έργων⁴¹ που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, και θα παράσχει ολοκληρωμένη βάση δεδομένων για τα εν λόγω έργα στον ιστότοπο Europa.

³⁵ <http://www.ejtn.eu/>.

³⁶ <https://www.cepola.europa.eu/>.

³⁷ <https://www.ecteg.eu/>.

³⁸ Βλ. άρθρο 12 και αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων.

³⁹ Έκθεση VOICARE του οργανισμού Victim Support Europe.

⁴⁰ https://beta.e-justice.europa.eu/65/EL/victims_of_crime?init=true.

⁴¹ Τα σχετικά έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Δικαιοσύνη» για την περίοδο 2014-2020 και του προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» για την περίοδο 2014-2020, καθώς και τα προγράμματα που θα τα διαδεχθούν στο πλαίσιο του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2021-2027 https://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/justice/index_en.htm.

Η αποτελεσματική υποστήριξη και προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη συνεργασία των εθνικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των θυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα προωθήσει την αμοιβαία κατάρτιση⁴² και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των εθνικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των θυμάτων⁴³. Για το **νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027**, η Επιτροπή πρότεινε τη συνέχιση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης για οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων, ώστε να μπορούν να συμβάλουν στην ορθή εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων⁴⁴. Επιπλέον, στο πλαίσιο του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, η Επιτροπή θα προωθήσει την ενσωμάτωση μέτρων για τα δικαιώματα των θυμάτων σε χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για πολιτικές όπως η ασφάλεια⁴⁵, η υγεία και η εκπαίδευση. Μια τέτοια προσέγγιση θα ευαισθητοποιήσει το ευρύτερο κοινό σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, καθώς και τις δυνατότητες χρηματοδότησης για έργα που υιοθετούν ολιστική προσέγγιση όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή των σχετικών ενωσιακών κανόνων, μεταξύ άλλων των διατάξεων της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της επικοινωνίας σε απλή και κατανοητή γλώσσα, το δικαίωμα σε υποστήριξη και προστασία ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες, καθώς και την παροχή δραστηριοτήτων κατάρτισης. Όπως αποδεικνύεται στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα περισσότερα κράτη μέλη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά την πλήρη/ορθή μεταφορά των βασικών αυτών διατάξεων της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία και/ή την πρακτική εφαρμογή τους.

Βασικές δράσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- υλοποίηση εκστρατείας της ΕΕ για ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και την προώθηση της εξειδικευμένης υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων με ειδικές ανάγκες,
- προώθηση δραστηριοτήτων κατάρτισης για τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου,
- παροχή ενωσιακής χρηματοδότησης σε εθνικές οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων και σε συναφείς οργανώσεις σε επίπεδο κοινότητας για την παροχή πληροφοριών, υποστήριξης και προστασίας στα θύματα, και την προώθηση των υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης.

⁴² Οι δραστηριότητες αμοιβαίας κατάρτισης περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των αρμόδιων εθνικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των θυμάτων.

⁴³ Για παράδειγμα, η ανταλλαγή ορθών πρακτικών για την υποστήριξη των θυμάτων βίας λόγω φύλου θα οργανωθεί μέσω του ενωσιακού προγράμματος αμοιβαίας μάθησης στον τομέα της ισότητας των φύλων.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/about_the_european_commission/eu_budget/1_en_act_part1_v9.pdf.

⁴⁵ Παράδειγμα τέτοιας δράσης που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη είναι η διαδικτυακή καταγγελία εγκλήματος, η οποία θα καλύπτεται από τη μελλοντική χρηματοδότηση για τον τομέα του κυβερνοεγκλήματος στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος εργασιών του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Αστυνομία για το 2020.

Βασικές δράσεις για τα κράτη μέλη:

- διασφάλιση πλήρους και ορθής εφαρμογής της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και άλλων ενωσιακών κανόνων σχετικά με τα θύματα συγκεκριμένων εγκλημάτων, ιδίως όσον αφορά τις διατάξεις για την πρόσβαση των θυμάτων σε ενημέρωση, υποστήριξη και προστασία,
- υλοποίηση εθνικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των θυμάτων με ειδικές ανάγκες,
- υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της διαθέσιμης ενωσιακής χρηματοδότησης.

Βασικές δράσεις για άλλους ενδιαφερόμενους φορείς:

Οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων:

- συνεργασία με τις εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου, και συμμετοχή σε δραστηριότητες αμοιβαίας κατάρτισης.

2. Βελτίωση της παροχής υποστήριξης και προστασίας στα πλέον ευάλωτα θύματα

Όλα τα θύματα της εγκληματικότητας είναι ευάλωτα, ωστόσο ορισμένα θύματα είναι περισσότερο ευάλωτα από άλλα λόγω των προσωπικών χαρακτηριστικών τους, της φύσης του εγκλήματος που υπέστησαν ή της προσωπικής τους κατάστασης.

Η ευάλωτη κατάσταση ορισμένων θυμάτων μπορεί να επιδεινωθεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19, **τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας⁴⁶** είναι περισσότερα εκτεθειμένα στη βία (καθώς περιορίζονται κάτω από την ίδια στέγη με τον δράστη) και η πρόσβασή τους σε υποστήριξη και προστασία είναι περιορισμένη⁴⁷.

Τα εθνικά μέτρα υποστήριξης⁴⁸ και προστασίας πρέπει να είναι αποτελεσματικά για όλα τα θύματα και ανά πάσα στιγμή. Όσον αφορά τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, θα πρέπει να διατίθενται κέντρα υποδοχής (ξενώνες), τηλεφωνικές γραμμές και ψυχολογική

⁴⁶ Ενδοοικογενειακή βία είναι η βία στο πλαίσιο στενής σχέσης, όταν ο δράστης μοιράζεται την ίδια στέγη με το θύμα. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, η βία στο πλαίσιο στενής σχέσης διαπράττεται από πρόσωπο το οποίο είναι ή υπήρξε σύζυγος ή σύντροφος του θύματος ή είναι άλλο μέλος της οικογένειάς του, ασχέτως αν ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιρασθεί την ίδια στέγη με το θύμα (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων). Επηρεάζει περισσότερο τις γυναίκες και τα παιδιά.

⁴⁷ Βλ., για παράδειγμα, τη γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων <https://eige.europa.eu/news/coronavirus-puts-women-frontline> και το «Coronavirus pandemic in the EU - Fundamental Rights Implications - Bulletin 1» (Πανδημία κορονοϊού στην ΕΕ – Επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα – Δελτίο 1) του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1#TabPubOverview0>.

⁴⁸ Πληροφορίες σχετικά με τις πλησιέστερες υπηρεσίες υποστήριξης για θύματα ενδοοικογενειακής βίας διατίθενται στη διεύθυνση <https://www.wave-network.org/find-help/>.

βοήθεια, ακόμα και σε περιόδους κρίσης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η υποστήριξη και η προστασία όλων των θυμάτων κατά τη διάρκεια της κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, τα μέτρα υποστήριξης των θυμάτων θα πρέπει να ενσωματωθούν στα εθνικά προγράμματα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, για παράδειγμα, αν οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων δηλωθούν ως βασικές⁴⁹.

Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ειδικά μέτρα υποστήριξης και προστασίας για τα θύματα της εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και των σχετικών μέτρων αναγκαστικού αποκλεισμού. Ειδικότερα, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, μέσω διαδικτύου και εκτός αυτού, μεταξύ άλλων σε ψυχολογική βοήθεια και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε κέντρα υποδοχής (ξενώνες), ψυχολογική βοήθεια, μετατραυματική υποστήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Οι εθνικές αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει να επαγρυπνούν ιδιαίτερα για τις καταγεγραμμένες και τις νέες υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί η σωματική προστασία των θυμάτων. Η Επιτροπή προωθεί την ανταλλαγή ορθών πρακτικών όσον αφορά τα βέλτιστα μέσα για την εξασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων σε υποστήριξη και προστασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, μέσω της συνεργασίας με τις εθνικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών.

Η Επιτροπή θα αντλήσει συμπεράσματα από τις συνέπειες της πανδημίας COVID-19 για τα θύματα της εγκληματικότητας, **προκειμένου να ενισχύσει την ανθεκτικότητα των δομών υποστήριξης των θυμάτων στις κοινωνίες μας**. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις ορθές πρακτικές για τα δικαιώματα των θυμάτων που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19⁵⁰ και θα προωθήσει δράσεις όπως η δήλωση των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων ως βασικών, η ανάπτυξη διαδικτυακών υπηρεσιών υποστήριξης και η συμπερίληψη της κοινωνίας των πολιτών στην υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων.

Οι ενωσιακοί κανόνες για τα δικαιώματα των θυμάτων⁵¹ απαιτούν από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι όλα τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικής και ειδικής υποστήριξης οι οποίες έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα, παρέχονται δωρεάν και ανταποκρίνονται στις ατομικές ανάγκες των θυμάτων. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, οι υπηρεσίες γενικής υποστήριξης θα πρέπει να παρέχουν

⁴⁹ Η δήλωση μιας υπηρεσίας ως βασικής εγγυάται τη λειτουργία της κατά τη διάρκεια κρίσεων. Οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων συνέχισαν να λειτουργούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 στα περισσότερα κράτη μέλη που παρείχαν δεδομένα για το θέμα αυτό στην Επιτροπή και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων. Ορισμένα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων η Ισπανία και η Πορτογαλία, χαρακτήρισαν τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων βασικές. Βλ. δικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

⁵⁰ Βλ. την επιλογή ορθών πρακτικών σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 που δημοσίευσε η Επιτροπή στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης: https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_covid19_on_the_justice_field-37147-el.do?init=true

⁵¹ Βλ. ιδίως τα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και τις σχετικές διατάξεις της τομεακής νομοθεσίας, όπως το άρθρο 23 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

πληροφορίες, συμβουλές, συναισθηματική και ψυχολογική υποστήριξη και να παραπέμπουν σε ιατρική βοήθεια. Επιπλέον, οι εν λόγω υπηρεσίες θα πρέπει να προστατεύουν την ιδιωτικότητα των θυμάτων και των οικογενειών τους. Όλα τα θύματα με ειδικές ανάγκες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες εξειδικευμένης υποστήριξης, οι οποίες βασίζονται σε ολοκληρωμένη και στοχευμένη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, τη σοβαρότητα της βλάβης που υπέστησαν, τη σχέση μεταξύ θύματος και δράστη καθώς και την κατάσταση των θυμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους.

Επιπλέον, η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων απαιτεί να έχουν όλα τα θύματα πρόσβαση σε προστασία σύμφωνα με τις ατομικές ανάγκες τους. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας από τους κινδύνους δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης.

Τα θύματα βίας λόγω φύλου⁵² συχνά επηρεάζονται περισσότερο λόγω της φύσης, των συνθηκών και των συνεπειών διαφορετικών μορφών ποινικών αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, της σεξουαλικής βίας και/ή της εμπορίας ανθρώπων. Το μέγεθος της βίας λόγω φύλου στην ΕΕ είναι ανησυχητικό: μία στις τρεις γυναίκες (33 %) έχει υποστεί σωματική και/ή σεξουαλική βία μετά την ηλικία των 15 ετών⁵³. Στο πλαίσιο της **στρατηγικής για την ισότητα των φύλων 2020-2025**⁵⁴, η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για τον τερματισμό της βίας λόγω φύλου κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Οι σχετικές ενέργειες περιλαμβάνουν την προσχώρηση της ΕΕ στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ή εναλλακτικά νομοθετικά μέτρα που επιτυγχάνουν τον ίδιο στόχο. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή θα δρομολογήσει ένα **ενωσιακό δίκτυο για την πρόληψη της βίας λόγω φύλου και της ενδοοικογενειακής βίας** και θα λάβει μέτρα **για την προστασία της ασφάλειας των θυμάτων κυβερνοεγκλημάτων λόγω φύλου**, συγκεκριμένα διευκολύνοντας την ανάπτυξη πλαισίου συνεργασίας μεταξύ διαδικτυακών πλατφορμών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών.

Η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στην **ενίσχυση της σωματικής προστασίας των θυμάτων**. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θα συνεχίσει να προωθεί τη χρήση **ευρωπαϊκών εντολών προστασίας** για άτομα που ταξιδεύουν ή μετακομίζουν σε άλλη χώρα της ΕΕ και χρήζουν προστασίας. Ο αριθμός των ευρωπαϊκών εντολών προστασίας που εκδίδονται και εκτελούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ χαμηλός⁵⁵. Στα βαθύτερα αίτια

⁵² Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων (αιτιολογική σκέψη 17), ως βία λόγω φύλου νοείται η «βία που στρέφεται κατά προσώπου λόγω φύλου, ταυτότητας ή έκφρασης του φύλου του εν λόγω προσώπου ή θίγει δυσανάλογα πρόσωπα συγκεκριμένου φύλου».

⁵³ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (2014), Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα. Βασικά αποτελέσματα, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁵⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Μια Ένωση ισότητας — Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025, COM(2020) 152 final, βλ.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2020:152:FIN>.

⁵⁵ Η προαναφερθείσα έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας περί ευρωπαϊκής εντολής προστασίας επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, κατά την

αυτής της κατάστασης συγκαταλέγεται η έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τη διαθεσιμότητα των μέτρων προστασίας που διατίθενται στα κράτη μέλη, η ευρεία ποικιλία, η πολυπλοκότητα και η αναποτελεσματικότητα αυτών.

Η αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών εντολών προστασίας εξαρτάται πράγματι από τα υποκείμενα εθνικά μέτρα για τη σωματική προστασία των θυμάτων. Επί του παρόντος, τα εθνικά μέτρα είναι ανεπαρκή και τα θύματα εξακολουθούν να μην είναι ασφαλή, ακόμα κι όταν καλύπτονται από εντολές προστασίας⁵⁶. Συγκεκριμένα, οι ειδικές ανάγκες των γυναικών που υποβάλλουν αίτηση για εθνικές ή ευρωπαϊκές εντολές προστασίας δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη ούτε αντικατοπτρίζονται στα εθνικά μέτρα για τη σωματική προστασία⁵⁷. Οι ενωσιακοί κανόνες δεν εναρμονίζουν τη φύση των εθνικών μέτρων προστασίας ή τις διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί βάσει εθνικού δικαίου για τη διασφάλιση της σωματικής προστασίας των θυμάτων. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων (αιτιολογική σκέψη 18) προβλέπει μέτρα για τη συναισθηματική ή ψυχολογική υποστήριξη και προστασία των θυμάτων, ωστόσο οι διαδικασίες για τη σωματική προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους από περαιτέρω βία επαφίενται στην εθνική νομοθεσία. Έτσι, η Επιτροπή θα εξετάσει την περαιτέρω ενίσχυση της προστασίας των θυμάτων θεσπίζοντας **ελάχιστα πρότυπα για τη σωματική προστασία των θυμάτων**, συμπεριλαμβανομένων ελάχιστων προϋποθέσεων για την έκδοση και τους όρους εφαρμογής των μέτρων προστασίας (όπως εντολές προστασίας και απαγορευτικά μέτρα)⁵⁸. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεχίσει να προωθεί την αποτελεσματική εφαρμογή των εθνικών και ευρωπαϊκών εντολών προστασίας, παρέχοντας δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος «Δικαιοσύνη», ευαισθητοποιώντας και τονίζοντας την ανάγκη κατάρτισης των επαγγελματιών σχετικά με τη διαθεσιμότητα της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας.

Ακόμη, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ιδρύσουν **Οικογενειακές Εστίες (Family Houses)**⁵⁹ που θα παρέχουν στοχευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη σε θύματα βίας λόγω φύλου. Η Επιτροπή θα προωθήσει την ίδρυση των εν λόγω

περίοδο 2015-2018 (οι ημερομηνίες προκύπτουν από τα στοιχεία που κοινοποίησαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή) εκδόθηκαν μόνο 37 ευρωπαϊκές εντολές προστασίας και εκτελέστηκαν μόνο 15.

⁵⁶ Βλ. την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας.

⁵⁷ Βλ., ιδίως, την έκθεση στο πλαίσιο του έργου «Specific Needs and Protection Orders» (Ειδικές ανάγκες και εντολές προστασίας) σχετικά με τις εντολές προστασίας και τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, η οποία συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Δάφνη (2016): από την έκθεση προκύπτει ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές συχνά παραβλέπουν τις ειδικές ανάγκες των γυναικών που υποβάλλουν αίτηση για έκδοση εντολής προστασίας. Στην ίδια έκθεση επισημαίνονται σοβαρές ανακολουθίες στις αποφάσεις που λαμβάνονται από τους εθνικούς δικαστές όσον αφορά τους όρους εφαρμογής των εντολών προστασίας. http://snap-eu.org/report/International_Report.pdf.

⁵⁸ Σύμφωνα με την οδηγία 2011/99/ΕΕ, το εθνικό δίκαιο που διέπει τα μέτρα προστασίας μπορεί να επιβάλει στο πρόσωπο που προκαλεί τον κίνδυνο απαγόρευση εισόδου σε ορισμένους χώρους, απαγόρευση ή ρύθμιση της οποιασδήποτε επαφής με το προστατευόμενο πρόσωπο ή απαγόρευση ή ρύθμιση της προσέγγισης του προστατευόμενου προσώπου εγγύτερα από προκαθορισμένη απόσταση.

⁵⁹ Η Οικογενειακή Εστία αποτελεί πρότυπο ασφαλούς μέρους για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, όπου θύματα που διαμένουν κάτω από την ίδια στέγη με τον δράστη μπορούν να καταγγείλουν ένα έγκλημα και να λάβουν ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλές.

Οικογενειακών Εστιών μέσω της εκστρατείας της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων, της διαθέσιμης ενωσιακής χρηματοδότησης και των επαφών με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς.

Τα **παιδιά-θύματα** αποτελούν κατεξοχήν θύματα που χρειάζονται στοχευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη και προστασία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να επιβάλλει τους ενωσιακούς κανόνες βάσει της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων που αφορούν ειδικά τα παιδιά, σύμφωνα με τη γενική αρχή ότι, αν ένα θύμα είναι παιδί, πρωταρχικό μέλημα είναι το βέλτιστο συμφέρον του⁶⁰. Η Επιτροπή ενισχύει επίσης την παρακολούθηση των εθνικών νομικών συστημάτων όσον αφορά τον φιλικό προς τα παιδιά χαρακτήρα τους. Το 2021 η Επιτροπή προτίθεται να εκδώσει μια **συνολική στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού**⁶¹, η οποία θα περιέχει στοχευμένες δράσεις σχετικά με τα παιδιά-θύματα της εγκληματικότητας, όπως συνεχή προώθηση των Σπιτιών του Παιδιού⁶².

Όσον αφορά τα παιδιά-θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, η Επιτροπή προτίθεται να εγκρίνει το **2020 ειδική στρατηγική για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών**. Η στρατηγική αυτή θα περιλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη και την προστασία των παιδιών-θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης. Η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, του δικτύου ανοικτών γραμμών επικοινωνίας INHOPE και του κλάδου. Επιπλέον, η Επιτροπή θα διερευνήσει τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις για ταχύτερη ανίχνευση και απομάκρυνση του διαδικτυακού υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών.

Μια άλλη ομάδα ιδιαίτερα ευάλωτων θυμάτων που χρειάζονται εξειδικευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη είναι τα **θύματα της τρομοκρατίας**. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις δεν έχουν ως στόχο μόνο άτομα αλλά και κράτη, καθώς και τις ελεύθερες και ανοικτές, χωρίς σύνορα, κοινωνίες μας. Τα κράτη μέλη πρέπει να ανταποκριθούν στις ευθύνες τους και να διασφαλίσουν την αναγκαία υποστήριξη, προστασία και αναγνώριση των εν λόγω θυμάτων. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις συχνά έχουν ως στόχο τουριστικούς προορισμούς ή ταξιδιωτικούς κόμβους, γεγονός που πλήττει ιδίως τα διασυνοριακά θύματα. Κατά συνέπεια, όταν τα θύματα της τρομοκρατίας διεκδικούν τα δικαιώματά τους, είναι πολύ πιθανό να βρεθούν αντιμέτωπα με τις προκλήσεις των διασυνοριακών καταστάσεων. Τον Ιανουάριο του 2020 η Επιτροπή εγκαινίασε το **ενωσιακό κέντρο**

⁶⁰ Τέτοια ειδικά μέτρα περιλαμβάνουν πληροφορίες για παιδιά, ακροάσεις φιλικές προς τα παιδιά και ειδική προστασία για παιδιά.

⁶¹ Επιστολή ανάθεσης καθηκόντων στην Dubravka Šuica, ορισθείσα αντιπρόεδρο για θέματα Δημοκρατίας και Δημογραφίας, 1 Δεκεμβρίου 2019, η οποία διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/default/files/2019/12/19191201_mission_letters_mission-letter-dubravka-suica_en.pdf.

⁶² Το Σπίτι του Παιδιού, όπως το σκανδιναβικό μοντέλο του Barnahus που εξαπλώνεται αυτή τη στιγμή σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνώς, είναι ένα φιλικό προς τα παιδιά, διατομεακό και πολυπληρεσιακό κέντρο για παιδιά-θύματα και μάρτυρες, όπου τα παιδιά μπορούν να εξεταστούν και να υποβληθούν σε ιατρικές εξετάσεις για εγκληματολογικούς σκοπούς, να αξιολογηθούν συνολικά και να λάβουν όλες τις σχετικές θεραπευτικές υπηρεσίες από κατάλληλους επαγγελματίες.

εμπειρογνώσιās για τα θύματα της τρομοκρατίας⁶³ ως πιλοτικό έργο δύο ετών, με σκοπό την προώθηση της ολοκληρωμένης υποστήριξης για τα θύματα της τρομοκρατίας σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το ενωσιακό κέντρο θα παρέχει, μεταξύ άλλων, καθοδήγηση και δραστηριότητες κατάρτισης σχετικά με τα δικαιώματα και τις ανάγκες των θυμάτων, με βάση τις βέλτιστες πρακτικές των επηρεαζόμενων κρατών μελών. Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει την ομαλή λειτουργία του εν λόγω πιλοτικού έργου και θα αξιολογήσει την ανάγκη συνέχισής του έως το τέλος του 2021⁶⁴.

Παρά τις προσπάθειες των κρατών μελών της ΕΕ, τα **εγκλήματα μίσους** στην ΕΕ αυξάνονται⁶⁵. Οι ανησυχίες για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους ακτιβιστές και τους πολιτικούς που γίνονται στόχοι εγκλημάτων μίσους εντείνονται. Η παροχή υποστήριξης στα θύματα είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση και την ενίσχυση του δημοκρατικού διαλόγου. Επίσης, τα εγκλήματα μίσους έχουν δυσανάλογες επιπτώσεις σε ορισμένες κοινότητες όπως οι εβραίοι, οι Ρομά, οι μουσουλμάνοι, τα άτομα αφρικανικής καταγωγής, οι μετανάστες και η κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+, και ιδίως σε όσα θύματα στοχοποιούνται για παραπάνω από έναν λόγους.

Όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων, **οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας** αποσκοπούν στην προώθηση της καταγγελίας εγκλημάτων μίσους, στη βελτίωση της λεπτομερούς διερεύνησης των κινήτρων που οδηγούν σε προκαταλήψεις και την υποστήριξη των θυμάτων ρατσισμού και ξενοφοβίας. Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει τις προσφάτως εγκριθείσες κατευθυντήριες αρχές για τη διασφάλιση της δικαιοσύνης, της προστασίας και της παροχής υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους⁶⁶.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στη διαδικασία κατάρτισης εθνικών στρατηγικών για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, με σκοπό την ενδυνάμωση και προστασία των θυμάτων αντισημιτικών εγκλημάτων μίσους⁶⁷. Ακόμη, οι δράσεις για τα δικαιώματα των θυμάτων θα συντονίζονται με τις

⁶³ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_el.

⁶⁴ Με βάση την εν λόγω ανάλυση και λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη χρηματοδότηση, η Επιτροπή θα αποφασίσει αν θα συνεχιστούν οι δραστηριότητες του ενωσιακού κέντρου πέραν του 2021.

⁶⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-factsheet_hatecrime_en_final_0.pdf.

⁶⁶ Το 2019, η ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας συμφώνησε στη σύσταση τριών ομάδων εργασίας με τη στήριξη του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη – Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με σκοπό την παροχή συνδρομής στις εθνικές αρχές για τη θέσπιση αποτελεσματικών και επαρκών υπηρεσιών υποστήριξης για τα θύματα εγκλημάτων μίσους, καθώς και στοχευμένης στρατηγικής κατάρτισης για την επιβολή του νόμου και την καταγραφή, τη συλλογή δεδομένων και την ενθάρρυνση της καταγγελίας από τα θύματα εγκλημάτων μίσους. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874.

⁶⁷ Βλ. τη νέα ομάδα εργασίας της Επιτροπής για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού, η οποία αποσκοπεί στην εφαρμογή της δήλωσης του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και την ανάπτυξη κοινής προσέγγισης για την ασφάλεια με σκοπό την καλύτερη προστασία των εβραϊκών κοινοτήτων και ιδρυμάτων στην Ευρώπη (6 Δεκεμβρίου 2018).

δραστηριότητες στο πλαίσιο της επικείμενης πρωτοβουλίας για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά και της επικείμενης **στρατηγικής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+**.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα προωθήσει τη στοχευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, η οποία θα περιλαμβάνει στενή συνεργασία με τις σχετικές κοινότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με δύο πρόσφατα συσταθείσες ομάδες εργασίας⁶⁸, με σκοπό τη βελτίωση της υποστήριξης των θυμάτων και την παροχή κατάρτισης στην αστυνομία. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων που ανήκουν σε εθνοτικές ομάδες και σε μειονότητες οι οποίες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στην εγκληματικότητα και/ή χρειάζονται ειδική υποστήριξη και προστασία.

Τα **άτομα με αναπηρίες** συχνά πέφτουν θύματα εγκλημάτων μίσους και διαφόρων μορφών κακοποίησης⁶⁹. Επιπλέον, η πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη ενδέχεται να είναι δυσκολότερη αν στερούνται τη νομική τους ικανότητα. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες⁷⁰ απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική, διανοητική και ψυχική ανάρρωση, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη των ατόμων με αναπηρίες που είναι θύματα οποιασδήποτε μορφής εκμετάλλευσης, βίας ή κακοποίησης. Έτσι, οι δράσεις στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής θα είναι σύμφωνες με τις διατάξεις της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες⁷¹.

Οι **ηλικιωμένοι**, λόγω της περιορισμένης κινητικότητάς τους, της γενικής κατάστασης της υγείας τους⁷² ή της εξάρτησής τους από άλλους (συμπεριλαμβανομένων των μελών της οικογένειάς τους ή του προσωπικού στα κέντρα περίθαλψης), μπορεί να είναι περισσότερο ευάλωτοι σε διάφορες μορφές εγκληματικότητας. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί η ύπαρξη εξειδικευμένης υποστήριξης και προστασίας που να ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες των ηλικιωμένων.

⁶⁸ Το 2019 η ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας συμφώνησε στη σύσταση δύο πρόσθετων ομάδων εργασίας οι οποίες θα συνδράμουν τις εθνικές αρχές όσον αφορά την κατάρτιση των αρχών επιβολής του νόμου σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων μίσους —με επικεφαλής τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου— και την υποστήριξη των θυμάτων εγκλημάτων μίσους —με επικεφαλής τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη – Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

⁶⁹ Για παράδειγμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε ότι οι γυναίκες με αναπηρίες έχουν από δύο έως πέντε φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να υποστούν βία σε σχέση με άλλες γυναίκες, και ότι το 34 % των γυναικών με πρόβλημα υγείας ή αναπηρία έχουν βιώσει σωματική ή σεξουαλική βία από σύντροφο στη διάρκεια της ζωής τους, βλ.: ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κατάσταση των γυναικών με αναπηρίες [2018/2685(RSP)].

⁷⁰ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html#Fulltext>.

⁷¹ Ειδικότερα, το άρθρο 6 για τις γυναίκες με αναπηρίες, το άρθρο 9 για την προσβασιμότητα, το άρθρο 12 για την ισότιμη αναγνώριση ενώπιον του νόμου και το άρθρο 13 για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

⁷² Το 49 % των ατόμων 65 ετών και άνω θεωρεί ότι έχει αναπηρία ή ότι υπόκειται σε μακρόχρονο περιορισμό στις δραστηριότητές του· στατιστικά στοιχεία της Eurostat σχετικά με την ίδια αντίληψη για τον μακροχρόνιο περιορισμό στις συνήθεις δραστηριότητες λόγω προβλημάτων υγείας ανά φύλο, ηλικία και εισόδημα.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί επίσης στα θύματα του **οργανωμένου εγκλήματος**. Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ιδιαίτερη μορφή οργανωμένου εγκλήματος. Έχει καταστροφικές συνέπειες για τα θύματα λόγω της φύσης, των συνθηκών, της διάρκειας και των συνεπειών του εγκλήματος. Τα **θύματα εμπορίας ανθρώπων** χρειάζονται ειδική βοήθεια, υποστήριξη και προστασία. Στην ΕΕ, περίπου τα μισά θύματα εμπορίας ανθρώπων που έχουν καταχωριστεί είναι πολίτες της ΕΕ, ενώ η πλειονότητα είναι γυναίκες και κορίτσια που πέφτουν θύματα εμπορίας κυρίως για σεξουαλική εκμετάλλευση. Η ΕΕ προσεγγίζει συνολικά το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων, μέσω του συντονισμού όλων των σχετικών τομέων και στο πλαίσιο κοινής προσπάθειας με τα ενδιαφερόμενα μέρη⁷³. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή επεξεργάζεται μια νέα στρατηγική προσέγγιση για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο της Ένωσης Ασφάλειας. Οι δράσεις για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων θα αναπτυχθούν περαιτέρω στο πλαίσιο των επικείμενων πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Τα περιβαλλοντικά εγκλήματα επηρεάζουν το σύνολο της κοινωνίας και μπορεί να έχουν ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις για τα άτομα. Μπορεί να επηρεάσουν την υγεία και τα μέσα διαβίωσης των ατόμων, αλλά και να μειώσουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων. Τα θύματα περιβαλλοντικών εγκλημάτων μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε δευτερογενή θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντίποινα. Ιδίως αν το περιβαλλοντικό έγκλημα αποτελεί μορφή οργανωμένου εγκλήματος. Τα εν λόγω θύματα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένη υποστήριξη και προστασία.

Οι παράτυποι μετανάστες που πέφτουν θύματα της εγκληματικότητας βρίσκονται και αυτοί συχνά σε ευάλωτη κατάσταση και ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολία πρόσβασης στη δικαιοσύνη⁷⁴. Εάν καταγγείλουν κάποιο έγκλημα στην αστυνομία, ενδέχεται να λάβουν εντολή να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους⁷⁵. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα εν λόγω δικαιώματα ισχύουν για όλα τα θύματα χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους⁷⁶. Το ίδιο ισχύει

⁷³ Όσον αφορά το συνολικό νομικό και πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων που εστιάζει στο θύμα, λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε φύλου και έχει ως γνώμονα το παιδί, ανατρέξτε στη διεύθυνση https://ec.europa.eu/anti-trafficking/node/4598_en.

⁷⁴ Βλ., για παράδειγμα, το έργο του Κέντρου μετανάστευσης, πολιτικής και κοινωνίας (COMPAS) του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης με τίτλο «Safe reporting of crime for victims and witnesses with irregular status in the US and Europe» (Ασφαλής καταγγελία εγκλημάτων για θύματα και μάρτυρες υπό παράτυπο καθεστώς στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη), το οποίο δημοσιεύτηκε το 2019, ή τα αποτελέσματα του έργου της Πλατφόρμας διεθνούς συνεργασίας για τους παράτυπους μετανάστες (PICUM) με τίτλο «Insecure justice? – residence permits for victims of crime in Europe» (Ανασφαλής δικαιοσύνη; Άδειες παραμονής για θύματα της εγκληματικότητας στην Ευρώπη).

⁷⁵ Σύμφωνα με την οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, τα κράτη μέλη εκδίδουν, κατά γενικό κανόνα, απόφαση επιστροφής για υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν παράνομα στο έδαφός τους. Στα θύματα συγκεκριμένων κατηγοριών εγκλημάτων όπως η σοβαρή εργασιακή εκμετάλλευση μπορούν να χορηγούνται, κατά περίπτωση, άδειες περιορισμένης διάρκειας —βλ. οδηγία 2009/52/ΕΚ («οδηγία για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών»).

⁷⁶ Από την έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (2019) με τίτλο «Migration: Key fundamental rights concerns» (Μετανάστευση: βασικές ανησυχίες για τα θεμελιώδη δικαιώματα) προκύπτει η μεγάλη

και για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής, η Επιτροπή θα διερευνήσει νομικά και πρακτικά εργαλεία σε ενωσιακό επίπεδο ώστε να διευκολύνει τους μετανάστες-θύματα να καταγγείλουν εγκλήματα και να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους. Ειδικότερα, η Επιτροπή θα προωθήσει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, με σκοπό την αποσύνδεση της καταγγελίας εγκλημάτων από τη διαδικασία επιστροφής, χωρίς να διακυβεύεται η αποτελεσματικότητα των εν λόγω διαδικασιών.

Άλλη ομάδα ιδιαίτερα ευάλωτων θυμάτων είναι τα **θύματα εγκλημάτων που διαπράττονται σε καθεστώς κράτησης**. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, κάθε χρόνο το 25 % των κρατουμένων υφίστανται βία⁷⁷. Η πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη είναι συχνά περιορισμένη. Είναι απομονωμένοι, στιγματισμένοι και έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε πληροφορίες⁷⁸. Στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής, η Επιτροπή θα διερευνήσει μέσα παροχής αποτελεσματικής υποστήριξης και προστασίας σε θύματα υπό κράτηση, όπως πρωτόκολλα για την προστασία των θυμάτων υπό κράτηση και ανεξάρτητους φορείς κράτησης για τη διερεύνηση εγκλημάτων που διαπράχθηκαν σε καθεστώς κράτησης. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προωθήσει την κατάρτιση των σωφρονιστικών υπαλλήλων στο πλαίσιο της επικείμενης στρατηγικής για την ευρωπαϊκή δικαστική κατάρτιση.

Για μια στοχευμένη και ολοκληρωμένη υποστήριξη των πλέον ευάλωτων θυμάτων, με ολιστική, πολυүπηρεσιακή προσέγγιση, απαιτείται στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών, των σχετικών οργανώσεων και των εθνικών, θρησκευτικών και άλλων μειονοτικών κοινοτήτων. Στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση τέτοιων συνεργειών. Ωστόσο, την κύρια ευθύνη φέρουν τα κράτη μέλη, τα οποία θα πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες δομές και να διευκολύνουν τις αναγκαίες συνέργειες μεταξύ των αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Άλλοι φορείς καλούνται επίσης να ενισχύσουν τις δραστηριότητές τους για παροχή υποστήριξης και προστασίας στα πλέον ευάλωτα θύματα.

Βασικές δράσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

έκταση του φαινομένου περιορισμένου αριθμού καταγγελιών της εγκληματικότητας από μετανάστες-θύματα. Όπως αποδεικνύεται από έρευνα που πραγματοποίησε το ευρωπαϊκό δίκτυο κατά του ρατσισμού, στην οποία συμμετείχαν μετανάστες σε 24 χώρες, οι ερωτηθέντες εξέφρασαν τον φόβο ότι η καταγγελία εγκλημάτων θα επηρεάσει αρνητικά την έκβαση της οικείας υπόθεσης μετανάστευσης.

⁷⁷ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, «Prison and Health» (Φυλάκιση και υγεία) (2014), σ. 19-21 για ορισμούς της βίας στη φυλακή. Η έκθεση είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/249188/Prisons-and-Health.pdf.

⁷⁸ Για λεπτομερέστερη ανάλυση βλ. έγγραφο «Rights behind bars – Access to justice for victims of violent crime suffered in pre-trial or immigration detention» (Δικαιώματα στη φυλακή – Πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα θύματα εγκλημάτων βίας κατά την προφυλάκιση ή κατά την κράτηση μεταναστών) του οργανισμού Fair Trials, το οποίο δημοσιεύτηκε το 2019, <https://www.fairtrials.org/publication/rights-behind-bars>.

- προώθηση δράσεων για την άντληση διδαγμάτων από την πανδημία COVID-19, όπως οι διαδικτυακές υπηρεσίες υποστήριξης και η δήλωση της υποστήριξης των θυμάτων ως βασικής υπηρεσίας,
- προώθηση ολοκληρωμένης και στοχευμένης υποστήριξης των θυμάτων με ειδικές ανάγκες όπως τα παιδιά-θύματα, των θυμάτων βίας λόγω φύλου ή ενδοοικογενειακής βίας, των θυμάτων ρατσιστικών και ξενοφοβικών εγκλημάτων μίσους, των ΛΟΑΤΚΙ+-θυμάτων εγκλημάτων μίσους, των ηλικιωμένων-θυμάτων και των θυμάτων με αναπηρίες, μέσω των δυνατοτήτων χρηματοδότησης της ΕΕ και της εκστρατείας ευαισθητοποίησης της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων,
- προσχώρηση της ΕΕ στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ή εναλλακτικά μέτρα που επιτυγχάνουν τον ίδιο στόχο,
- αξιολόγηση της θέσπισης ελάχιστων προτύπων για τη σωματική προστασία των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων ελάχιστων προϋποθέσεων για την έκδοση και τους όρους εφαρμογής των μέτρων προστασίας και, όπου απαιτείται, υποβολή νομοθετικών προτάσεων έως το 2022,
- εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών για τη διασφάλιση της προστασίας και της υποστήριξης των θυμάτων εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους,
- διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών με σκοπό τη βελτίωση της υποστήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας, ιδίως σε διασυνοριακές υποθέσεις, μέσω των δραστηριοτήτων του ενωσιακού κέντρου εμπειρογνωσίας για τα θύματα της τρομοκρατίας που βρίσκεται σε πιλοτική φάση,
- αξιολόγηση των εργαλείων σε ενωσιακό επίπεδο που θα επιτρέπουν σε θύματα-μετανάστες την καταγγελία εγκλημάτων, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους, καθώς και σε θύματα υπό κράτηση, και, όπου απαιτείται, υποβολή νομοθετικών προτάσεων έως το 2022.

Βασικές δράσεις για τα κράτη μέλη:

- άντληση διδαγμάτων από την πανδημία COVID-19, λήψη μέτρων για να διασφαλιστεί ότι τα θύματα βίας λόγω φύλου και ενδοοικογενειακής βίας έχουν πρόσβαση σε υποστήριξη και προστασία, οι οποίες είναι ενσωματωμένες στα εθνικά μέτρα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της πανδημίας, συμπεριλαμβανομένης της συνεχούς πρόσβασης σε κέντρα υποδοχής (ξενώνες) και τηλεφωνικές γραμμές, και ενίσχυση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων,
- δημιουργία ολοκληρωμένων και στοχευμένων εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης για τα πλέον ευάλωτα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των Σπιτιών του Παιδιού, των Οικογενειακών Εστιών, ασφαλών χώρων για ΛΟΑΤΚΙ+, προσβάσιμων υπηρεσιών και χώρων με μέριμνα για τα άτομα με αναπηρία ή ανεξάρτητων φορέων κράτησης για τη διερεύνηση εγκλημάτων σε καθεστώς κράτησης,
- ανάληψη δράσεων προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών-θυμάτων, στη δικαιοσύνη, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους,

- **ανάληψη δράσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά-θύματα έχουν πρόσβαση σε φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη,**
- **ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με την υποστήριξη και την προστασία των πλέον ευάλωτων θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων της τρομοκρατίας,**
- **ανάληψη δράσεων προκειμένου να διασφαλιστεί η αναγνώριση των θυμάτων της τρομοκρατίας, π.χ. εξέταση ανέγερσης μνημείων, ίδρυσης μουσείων, απονομής μεταλλίων,**
- **διευκόλυνση της συνεργασίας και διασφάλιση συντονισμένης προσέγγισης για τα δικαιώματα των θυμάτων μεταξύ δικαστικών αρχών και αρχών επιβολής του νόμου, εργαζομένων στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών λειτουργών, άλλων συναφών επαγγελματιών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την παροχή στοχευμένης και ολοκληρωμένης υποστήριξης στα πλέον ευάλωτα θύματα,**
- **διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών ή φορέων των κρατών μελών που παρέχουν εξειδικευμένη υποστήριξη, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική πρόσβαση των θυμάτων της τρομοκρατίας σε σχετικές πληροφορίες σε διασυνοριακές υποθέσεις⁷⁹.**

Βασικές δράσεις για άλλους ενδιαφερόμενους φορείς:

- **οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών — συμμετοχή στην παροχή υποστήριξης σε θύματα, σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές.**

3. Διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση

Σε πολλά κράτη μέλη, η πρόσβαση των θυμάτων σε αποζημίωση είναι δύσκολη. Τα θύματα μπορούν να διεκδικήσουν αποζημίωση από το κράτος μόνο κατόπιν μακράς, συχνά δαπανηρής και χρονοβόρας διαδικασίας, η οποία ξεκινά με ποινική διαδικασία, ακολουθούμενη από προσπάθειες λήψης αποζημίωσης από τον δράστη. Όπως προκύπτει από την έκθεση σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων⁸⁰, μεταξύ των υποκείμενων αιτιών περιλαμβάνονται η έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων σε αποζημίωση, τα πολυάριθμα διαδικαστικά εμπόδια συμπεριλαμβανομένων των περιοριστικών προθεσμιών, οι ανεπαρκείς πιστώσεις από τους εθνικούς προϋπολογισμούς και οι πολύπλοκοι κανόνες που διέπουν τη χορήγηση αποζημίωσης από τον δράστη και τη χορήγηση κρατικής αποζημίωσης. Τα θύματα σε διασυνοριακές καταστάσεις δυσκολεύονται ακόμα περισσότερο να λάβουν αποζημίωση από το κράτος στο οποίο υπήρξαν θύματα, παρά την ύπαρξη ενωσιακών κανόνων στον εν λόγω τομέα⁸¹.

⁷⁹Όπως προβλέπεται στο άρθρο 26 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

⁸⁰ Έκθεση της κ. J. Milquet, ειδικής συμβούλου του πρώην προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Jean-Claude Juncker: «Strengthening victims' rights: from compensation to reparation – For a new EU Victims' rights strategy 2020-2025» (Ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων: από την αποζημίωση στην αποκατάσταση – Για μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025), Μάρτιος 2019.

⁸¹ Οδηγία για την αποζημίωση.

Όλοι οι σχετικοί φορείς θα πρέπει να λάβουν μέτρα, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, για τη βελτίωση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση.

Σύμφωνα με την οδηγία για την αποζημίωση⁸², τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, στο πλαίσιο των εθνικών τους ρυθμίσεων, υπάρχει πρόβλεψη για σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που έχουν τελεστεί στο έδαφός τους, το οποίο διασφαλίζει **εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση** των θυμάτων⁸³. Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να καταστήσουν τα οικεία εθνικά συστήματα αποζημίωσης πιο φιλικά προς τα θύματα, απλουστεύοντας τους κανόνες σχετικά με την πρόσβαση σε αποζημίωση και αυξάνοντας τα διαθέσιμα ποσά αποζημίωσης, με προσαρμογή των εθνικών προϋπολογισμών. Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι τα θύματα ενημερώνονται από την πρώτη επαφή με τις αρμόδιες αρχές σχετικά με τον τρόπο και τις περιστάσεις υπό τις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αποζημίωση. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να υπερβούν τα εν λόγω ελάχιστα πρότυπα και να διασφαλίσουν καλύτερη ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα εθνικά συστήματα αποζημίωσης, μεταξύ άλλων με άλλα μέσα —όπως γενικές ενημερωτικές εκστρατείες σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και ιστοτόπους αμφίδρομης επικοινωνίας.

Απώτερος σκοπός της αποζημίωσης είναι η αναγνώριση των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας και η συμβολή στη διαδικασία επούλωσής τους⁸⁴. Τα θύματα δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να διατρέχουν κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης κατά τη διαδικασία αποζημίωσης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα θύματα προστατεύονται από τους κινδύνους δευτερογενούς θυματοποίησης όχι μόνο κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας αλλά και όταν διεκδικούν αποζημίωση. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη τα θύματα της τρομοκρατίας και, ως εκ τούτου, κάθε κράτος μέλος θα φέρει συγκεκριμένη ευθύνη για την εξασφάλιση δίκαιης και επαρκούς αποζημίωσης⁸⁵.

Όσον αφορά τη διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση, η Επιτροπή θα εξετάσει την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία, ιδίως την οδηγία για την αποζημίωση και την απόφαση-πλαίσιο σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση επί χρηματικών ποινών⁸⁶, για να διαπιστώσει με ποιον τρόπο και σε ποιον βαθμό θα μπορούσε να βελτιωθεί ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των θυμάτων σε αποζημίωση. Ο κανονισμός σχετικά με την

⁸² Βλ. άρθρο 12 παράγραφος 2 της οδηγίας για την αποζημίωση.

⁸³ Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα κ. Bobek στην υπόθεση C-129/19 με ημερομηνία 14 Μαΐου 2020 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=839BD6797AC265879227F4CB8EFBE070?text=&docid=226497&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1859548>.

⁸⁴ Βλ., ιδίως, την έκθεση της ειδικής συμβούλου κ. J. Milquet.

⁸⁵ Δυνάμει του άρθρου 24 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τα κράτη μέλη παρέχουν συνδρομή κατά την άσκηση αγωγών όσον αφορά την αποζημίωση θυμάτων της τρομοκρατίας που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

⁸⁶ Απόφαση-πλαίσιο 2005/214/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών.

αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης⁸⁷ θα συμβάλει επίσης στη διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε επιστροφή περιουσιακών στοιχείων και της αποζημίωσης των θυμάτων στις διασυνοριακές υποθέσεις⁸⁸. Η οδηγία του 2014 σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος⁸⁹, η οποία εναρμονίζει τα καθεστώτα δέσμευσης και δήμευσης σε ολόκληρη την ΕΕ, απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η απόφαση δήμευσης δεν εμποδίζει τα θύματα της εγκληματικότητας να ζητούν αποζημίωση για τις αξιώσεις τους. Η Επιτροπή θα αναλύσει τις δυνατότητες βελτίωσης της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση δυνάμει της εν λόγω οδηγίας.

Επιπλέον, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν τρόπους βελτίωσης του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση στο πλαίσιο διασυνοριακών υποθέσεων. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν τη συνεργασία τους στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικτύου εθνικών σημείων επαφής για την αποζημίωση⁹⁰. Το Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων⁹¹ και το ευρωπαϊκό δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για την αποζημίωση θα πρέπει να διερευνήσουν τρόπους για τη βελτίωση της συνεργασίας τους και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του τελευταίου.

Βασικές δράσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- παρακολούθηση και αξιολόγηση της νομοθεσίας της ΕΕ για την αποζημίωση (μεταξύ άλλων για την κρατική αποζημίωση και την αποζημίωση από τον δράστη), συμπεριλαμβανομένης της απόφασης-πλαίσιου για την αμοιβαία αναγνώριση επί χρηματικών ποινών και, εάν απαιτείται, πρόταση μέτρων για τη συμπλήρωση αυτού του πλαισίου έως το 2022.

Βασικές δράσεις για τα κράτη μέλη:

- αξιολόγηση εθνικών συστημάτων αποζημίωσης και, εάν απαιτείται, εξάλειψη των υφιστάμενων διαδικαστικών εμποδίων,
- διασφάλιση ότι η εύλογη και προσήκουσα κρατική αποζημίωση για εκ προθέσεως εγκλήματα βίας, μεταξύ άλλων για τα θύματα της τρομοκρατίας, αντικατοπτρίζεται στους εθνικούς προϋπολογισμούς,
- διασφάλιση πλήρους εφαρμογής του κανονισμού σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης, ιδίως των διατάξεων για την επιστροφή περιουσιακών στοιχείων στο θύμα και την αποζημίωση των θυμάτων,

⁸⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1805 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης.

⁸⁸ Από τις 19 Δεκεμβρίου 2020.

⁸⁹ Οδηγία 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁹⁰ Βάσει του άρθρου 16 της οδηγίας για την αποζημίωση.

⁹¹ Το Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων παρέχει ένα φόρουμ εθνικών εμπειρογνομόνων που δημιουργήθηκε βάσει επιχορήγησης της ΕΕ, οι οποίοι ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές και συζητούν τα δικαιώματα των θυμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://envr.eu/>.

- ανάληψη δράσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα θύματα δεν εκτίθενται σε δευτερογενή θυματοποίηση κατά τη διαδικασία αποζημίωσης,
- διευκόλυνση της ομοιογενούς πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τα εθνικά συστήματα αποζημίωσης (δημιουργία διαδραστικών, προσβάσιμων και φιλικών προς τον χρήστη ιστοτόπων),
- διασφάλιση ότι το προσωπικό των εθνικών αρχών αποζημίωσης γνωρίζει τα δικαιώματα και τις ανάγκες των θυμάτων προκειμένου να αποφεύγονται οι κίνδυνοι δευτερογενούς θυματοποίησης,
- συνεργασία με άλλα κράτη μέλη σε διασυνοριακές υποθέσεις στο πλαίσιο των σχετικών ενωσιακών δομών.

Βασικές δράσεις για άλλους ενδιαφερόμενους φορείς:

- Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων και ευρωπαϊκό δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για την αποζημίωση — διερεύνηση τρόπων για τη βελτίωση της συνεργασίας τους και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του τελευταίου,
- οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων — συνεργασία με τις εθνικές αρχές αποζημίωσης με σκοπό την παροχή υποστήριξης, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων αμοιβαίας κατάρτισης.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

4. Ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ όλων των σχετικών φορέων

Κύριος στόχος της ενίσχυσης της συνεργασίας και του συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο είναι να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι σχετικοί φορείς συνεργάζονται για να διασφαλίσουν την πρόσβαση των θυμάτων στη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων, όλα τα θύματα της εγκληματικότητας θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και με επαγγελματική, εξατομικευμένη και χωρίς διακρίσεις μεταχείριση. Αυτό απαιτεί τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων.

Σε εθνικό επίπεδο, είναι αναγκαίο να συμμετέχουν όλα τα πρόσωπα που έρχονται σε επαφή με τα θύματα. Σε αυτά συγκαταλέγονται η αστυνομία, οι δικαστικές αρχές, οι δικαστικοί υπάλληλοι, οι υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων, οι επαγγελματίες του κλάδου και οι αρχές αποζημίωσης. Για ορισμένα θύματα είναι επίσης καίρια η συμμετοχή ιατρικού προσωπικού, εκπαιδευτικών, υπαλλήλων κοινωνικών υπηρεσιών ή σωματιωτικών υπαλλήλων. Ουσιαστικά, θα πρέπει να συμμετέχουν ολόκληρες κοινωνίες προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα όλα τα θύματα αναγνωρίζονται, γίνονται σεβαστά και είναι σε θέση να ασκήσουν πλήρως στα δικαιώματά τους.

Η Επιτροπή θα προωθήσει τον συντονισμό και τη συνεργασία σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν **εθνικές στρατηγικές για τα δικαιώματα των θυμάτων** που να διασφαλίζουν συντονισμένη και οριζόντια προσέγγιση όσον αφορά τα σχετικά δικαιώματα. Οι εν λόγω πολιτικές μπορούν να περιλαμβάνουν τον διορισμό εθνικών συντονιστών ή διαμεσολαβητών αρμόδιων για τα δικαιώματα των θυμάτων, την έναρξη εθνικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων αυτών σε άλλες πολιτικές, όπως για την υγεία και την εκπαίδευση.

Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των φορέων σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων θα οδηγήσει επίσης στη δημιουργία **πιο ανθεκτικών κοινωνιών**. Σε τέτοιου είδους κοινωνίες, χάρη στους ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς, είναι ευκολότερο να προληφθεί η εγκληματικότητα και να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις για συγκεκριμένα θύματα. Στο εν λόγω πλαίσιο, είναι καίριας σημασίας η ισχυρή συνεργασία και οι συμμαχίες μεταξύ των εθνικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων υποστήριξης θυμάτων. Συνεπώς, η στρατηγική θα προωθήσει δράσεις με σκοπό την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των εν λόγω συνεργειών.

Σε ενωσιακό επίπεδο, η Επιτροπή θα θεσπίσει την **πλατφόρμα για τα δικαιώματα των θυμάτων**, ώστε να εξασφαλιστεί μια πιο οριζόντια προσέγγιση όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων. Η πλατφόρμα θα συγκεντρώσει για πρώτη φορά όλους τους φορείς σε ενωσιακό επίπεδο που σχετίζονται με τα δικαιώματα των θυμάτων. Θα περιλαμβάνει την Επιτροπή και βασικούς φορείς, όπως το Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων, το ευρωπαϊκό δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για την αποζημίωση, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Ισότητας (EQUINET), ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης της ΕΕ, καθώς και σχετικούς οργανισμούς, όπως η Eurojust, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL), το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) και η κοινωνία των πολιτών.

Η πλατφόρμα για τα δικαιώματα των θυμάτων θα διευκολύνει τον συνεχή διάλογο, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη γόνιμη αλληλεπίδραση μεταξύ αυτής της στρατηγικής, της στρατηγικής για την ισότητα των φύλων 2020-2025 και διαφόρων επικείμενων στρατηγικών⁹².

Ο **συντονιστής της Επιτροπής για τα δικαιώματα των θυμάτων** θα διασφαλίσει τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα των διαφόρων δράσεων που σχετίζονται με την πολιτική για τα δικαιώματα των θυμάτων. Συγκεκριμένα, ο συντονιστής της Επιτροπής

⁹² Άλλες συναφείς στρατηγικές στον τομέα περιλαμβάνουν τη στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού, τη στρατηγική για την ευρωπαϊκή δικαστική κατάρτιση, τη στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+, το επικαιροποιημένο πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, τη στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας, τη στρατηγική προσέγγιση για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και τη στρατηγική για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών.

θα είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της πλατφόρμας για τα δικαιώματα των θυμάτων. Επιπλέον, ο συντονιστής θα συγχρονίσει τις δράσεις άλλων ενδιαφερόμενων μερών σε ενωσιακό επίπεδο οι οποίες σχετίζονται με τα δικαιώματα των θυμάτων, ιδίως αν αφορούν την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Βασικές δράσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- δημιουργία της πλατφόρμας για τα δικαιώματα των θυμάτων — συγκέντρωση φορέων σε ενωσιακό επίπεδο που σχετίζονται με τον τομέα των δικαιωμάτων των θυμάτων και εξασφάλιση συνεργειών με άλλες σχετικές στρατηγικές πολιτικής⁹³.

Βασικές δράσεις για τα κράτη μέλη:

- κατάρτιση εθνικών στρατηγικών για τα δικαιώματα των θυμάτων, με υιοθέτηση συνολικής και ολιστικής προσέγγισης όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων και επιδίωξη της συμμετοχής όλων των φορέων που είναι πιθανόν να έρθουν σε επαφή με τα θύματα,
- προαγωγή των δικαιωμάτων των θυμάτων μεταξύ όλων των φορέων που είναι πιθανόν να έρθουν σε επαφή με τα θύματα, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, των υπηρεσιών υποστήριξης και του προσωπικού υγειονομικής περίθαλψης,
- διευκόλυνση της λειτουργίας των σχετικών δικτύων σε ενωσιακό επίπεδο για τη συγκέντρωση εθνικών εμπειρογνομόνων για τα δικαιώματα των θυμάτων, όπως το Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων (ENVR),
- ανάληψη δράσεων για την οικοδόμηση ανθεκτικότερων κοινωνιών μέσω της προώθησης μεγαλύτερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών σε εθνικές δράσεις.

Βασικές δράσεις για άλλους οργανισμούς της ΕΕ και ενδιαφερόμενους φορείς:

- η Eurojust, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων και το Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων θα πρέπει να υποβάλουν εκθέσεις σχετικά με τρόπους βελτίωσης της συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των αρμόδιων αρχών σε διασυνοριακές υποθέσεις.

5. Ενίσχυση της διεθνούς διάστασης των δικαιωμάτων των θυμάτων

⁹³ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_el.

Το σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία (2020-2024)⁹⁴, το οποίο εγκρίθηκε πρόσφατα, επιβεβαιώνει εκ νέου τη δέσμευση της ΕΕ για την προαγωγή, την προστασία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να διασφαλιστεί η τήρηση υψηλών προτύπων όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων σε όλα τα πλαίσια, μεταξύ άλλων σε διεθνή όργανα. Το σχέδιο δράσης καλύπτει επίσης δράσεις που σχετίζονται με τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και εφιστά, ως εκ τούτου, την προσοχή στα θύματα εγκλημάτων και κακοποίησης που διαπράττονται στο πλαίσιο του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Η συνολική αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 από την ΕΕ περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των απειλών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας. Στο πλαίσιο της υποστήριξης που παρέχει η «Ομάδα Ευρώπη» στις χώρες εταίρους για την αντιμετώπιση της πανδημίας, η ΕΕ συνεχίζει να παρακολουθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, και έχει αλλάξει την κατεύθυνση προγραμμάτων προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα θύματα στις χώρες εταίρους λαμβάνουν την αναγκαία υποστήριξη και προστασία.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα εξακολουθήσουν να συνεργάζονται με τα Ηνωμένα Έθνη και το Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά και στους κόλπους αυτών, με σκοπό την προαγωγή των ενωσιακών δικαιωμάτων των θυμάτων σε χώρες εταίρους και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών⁹⁵. Ειδικότερα, η ΕΕ θα συνεχίσει να προωθεί υψηλά πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων στα γεωγραφικά και θεματικά προγράμματά της σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τα οποία βρίσκονται ήδη στο στάδιο εφαρμογής στις χώρες εταίρους. Συγκεκριμένα, η ΕΕ συνεχίζει να στηρίζει την πρωτοβουλία Spotlight EE-OHE⁹⁶ για την πρόληψη και εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών σε πέντε περιφέρειες του πλανήτη. Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με τη FIFA και τον ΠΟΥ σε εκστρατείες κατά της ενδοοικογενειακής βίας. Η ΕΕ θα στηρίζει το διεθνές ταμείο επιζώντων της σεξουαλικής βίας που συνδέεται με συγκρούσεις⁹⁷, καθώς και την Παγκόσμια Συμμαχία WeProtect για την εξάλειψη της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών στο διαδίκτυο⁹⁸.

⁹⁴ Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024, JOIN/2020/5 final.

⁹⁵ Επιπλέον, ενδέχεται να εξετάσει το νέο θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε μέσα (έννομης και μη) προστασίας για τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από επιχειρήσεις/φορείς του ιδιωτικού τομέα.

⁹⁶ <https://spotlightinitiative.org/>.

⁹⁷ Πρόκειται για ένα νέο ταμείο επανορθώσεων για τα θύματα σεξουαλικής βίας που συνδέεται με συγκρούσεις. Το ταμείο βασίζεται στη δέσμευση του γραφείου του ειδικού αντιπροσώπου του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για τη σεξουαλική βία στο πλαίσιο συγκρούσεων, στο έργο του Dr. Denis Mukwege Foundation, στη ΜΚΟ Nadia's Initiative και στις φωνές των επιζώντων σεξουαλικής βίας που συνδέεται με συγκρούσεις παγκοσμίως. <https://news.un.org/en/story/2019/10/1050271>.

⁹⁸ <https://www.weprotect.org/>.

Επιπλέον, η ΕΕ θα συνεχίσει να στηρίζει δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων για τις χώρες εταίρους προτεραιότητας όσον αφορά την υποστήριξη των θυμάτων της τρομοκρατίας. Ειδικότερα, η ΕΕ θα εξακολουθήσει να στηρίζει τις πρωτοβουλίες και τα έργα υπό την αιγίδα του ΟΗΕ που αποσκοπούν στην ενίσχυση των ικανοτήτων των κρατών μελών του ΟΗΕ να συνδράμουν τα θύματα της τρομοκρατίας, όπως η «Ομάδα φίλων των θυμάτων της τρομοκρατίας» της οποίας επικεφαλής είναι το Αφγανιστάν και η Ισπανία⁹⁹, ή το παγκόσμιο συνέδριο για τα θύματα της τρομοκρατίας που διοργανώνουν το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η Ισπανία¹⁰⁰.

Επιπλέον, η ΕΕ θα προωθήσει περαιτέρω τα ενωσιακά πρότυπα για τα δικαιώματα των θυμάτων (συμπεριλαμβανομένων των ενωσιακών δικαιωμάτων των θυμάτων της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και των περιβαλλοντικών εγκλημάτων, και των ενωσιακών δικαιωμάτων των θυμάτων εν γένει) στο πλαίσιο νέων προγραμμάτων που θα αναπτυχθούν βάσει του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2021-2027). Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης και της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης, η ΕΕ θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με τις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Η ΕΕ θα επικεντρωθεί επίσης στη διασφάλιση της βέλτιστης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για τους πολίτες της ΕΕ που πέφτουν θύματα σε τρίτες χώρες. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται στενότερη επαφή και συνεργασία μεταξύ, αφενός, των αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης τρίτων χωρών και, αφετέρου, των προξενικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των κρατών μελών της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του Υπατου Εκπροσώπου για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, θα ενθαρρύνει και θα διευκολύνει την εν λόγω συνεργασία με σκοπό τη βελτίωση της υποστήριξης και της προστασίας των πολιτών της ΕΕ που πέφτουν θύματα σε τρίτες χώρες.

Βασικές δράσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- ενίσχυση της συνεργασίας με διεθνείς και περιφερειακούς εταίρους, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και το Συμβούλιο της Ευρώπης, με σκοπό την προώθηση υψηλών διεθνών προτύπων για τα δικαιώματα των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, των παιδιών-θυμάτων, των θυμάτων της τρομοκρατίας, των μεταναστών-θυμάτων, των θυμάτων σεξουαλικής βίας και βίας λόγω φύλου, των ΛΟΑΤΚΙ+-θυμάτων εγκλημάτων μίσους, των θυμάτων του οργανωμένου εγκλήματος, των θυμάτων περιβαλλοντικών εγκλημάτων και των θυμάτων με αναπηρίες,
- χρήση ενωσιακής χρηματοδότησης και πολιτικού διαλόγου με στόχο την προαγωγή, προάσπιση και προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, καθώς

⁹⁹ Η «Ομάδα φίλων των θυμάτων της τρομοκρατίας», της οποίας επικεφαλής είναι το Αφγανιστάν και η Ισπανία, συστάθηκε τον Ιούνιο 2019 με στόχο να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και να υπάρξει μεγαλύτερη δραστηριότητα στον τομέα αυτό στα Ηνωμένα Έθνη.

¹⁰⁰ <https://www.un.org/counterterrorism/2020-counter-terrorism-week>.

και τη διασφάλιση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη για τα θύματα στις χώρες εταίρους,

- προώθηση της συνεργασίας προκειμένου να βελτιωθεί η υποστήριξη και η προστασία των πολιτών της ΕΕ που πέφτουν θύματα σε τρίτες χώρες,
- ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης τρίτων χωρών, καθώς και των προξενικών αρχών και των οργανώσεων υποστήριξης των κρατών μελών της ΕΕ, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τους πολίτες της ΕΕ που πέφτουν θύματα σε τρίτες χώρες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ΕΕ πρέπει να κάνει περισσότερα για την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας. Η πρώτη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπει μια ολοκληρωμένη δέσμη δράσεων για την επόμενη πενταετία. Οι εν λόγω δράσεις αναμένεται να βελτιώσουν την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα θύματα με ειδικές ανάγκες, και, ως εκ τούτου, να αυξήσουν την ασφάλεια όλων των πολιτών της Ένωσης.

Η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στην πλήρη εφαρμογή και επιβολή των υφιστάμενων κανόνων της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων. Θα προωθήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δομών υποστήριξης των θυμάτων, μεταξύ άλλων αντλώντας διδάγματα από την πανδημία COVID-19. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεχίσει να αξιολογεί τα μέσα της ΕΕ και τις πιθανές ελλείψεις τους και, εφόσον απαιτείται, θα υποβάλει νομοθετικές προτάσεις έως το 2022 για την περαιτέρω ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Η υλοποίηση της παρούσας στρατηγικής θα παρακολουθείται τακτικά, μεταξύ άλλων μέσω τακτικών συνεδριάσεων της πλατφόρμας για τα δικαιώματα των θυμάτων, με σκοπό την επικαιροποίηση των δράσεων που βρίσκονται υπό την ευθύνη διαφόρων φορέων. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προβεί σε ενδιάμεσο απολογισμό των δράσεων της παρούσας στρατηγικής και θα επικαιροποιήσει τα σημεία που απαιτούνται.

Η εξασφάλιση της πλήρους ισχύος όλων των δικαιωμάτων των θυμάτων σε ολόκληρη την ΕΕ και σε κάθε περίπτωση απαιτεί τη συμμετοχή όλων των σχετικών φορέων σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η παρούσα στρατηγική απαιτεί να καταβληθούν κοινές προσπάθειες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς, τα κράτη μέλη και την κοινωνία των πολιτών. Για να επιτύχουμε πρέπει όλοι μας να συνεργαστούμε.